

मिरियटची उंच तारेवरची कसरत

एमिली अँनॉल्ड मॅकुली

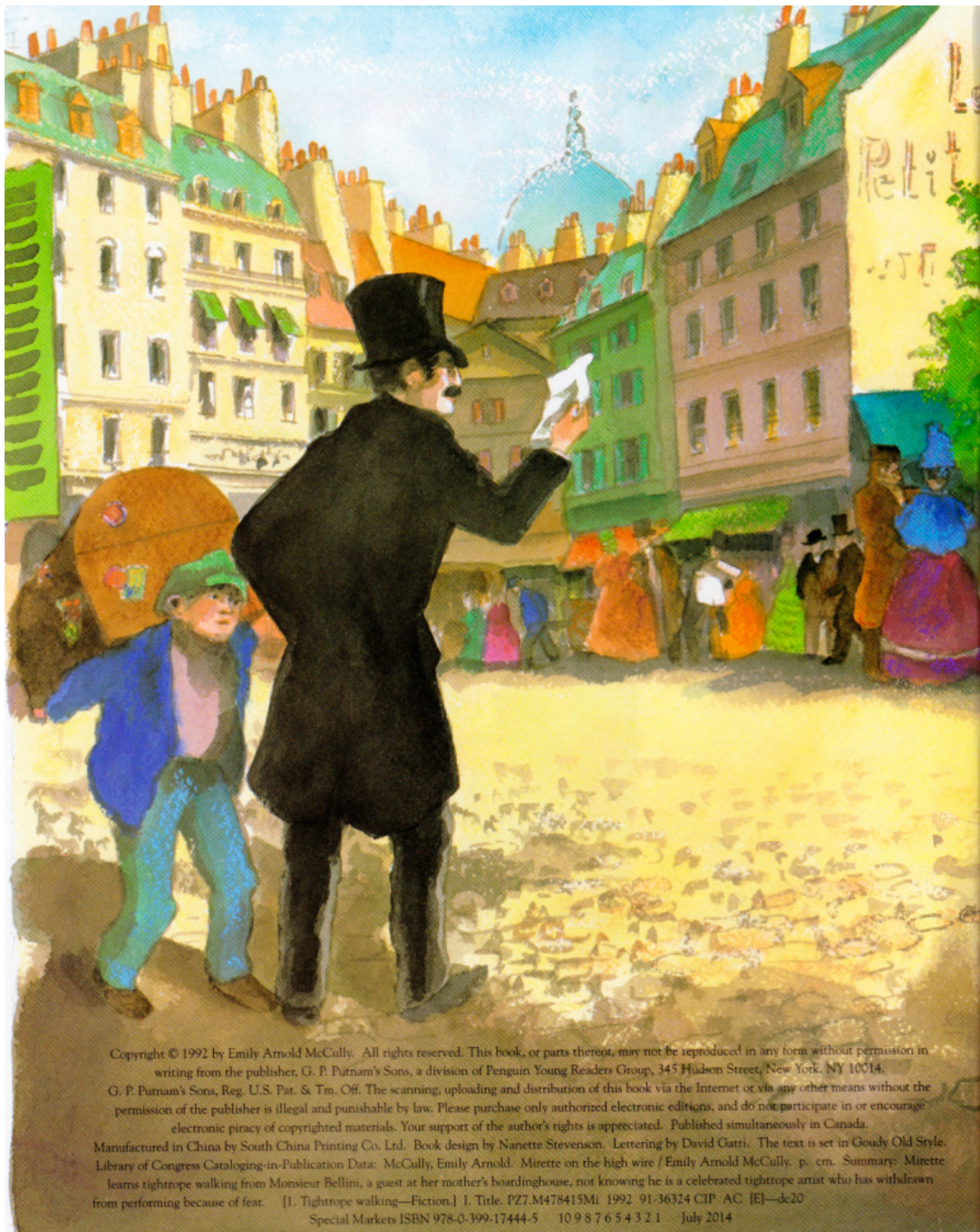
बालसाहित्यातील सर्वोत्कृष्ट सचित्र पुस्तकासाठी असलेले
कॅलिडकाँट पारितोषक या पुस्तकाला मिळाले आहे.

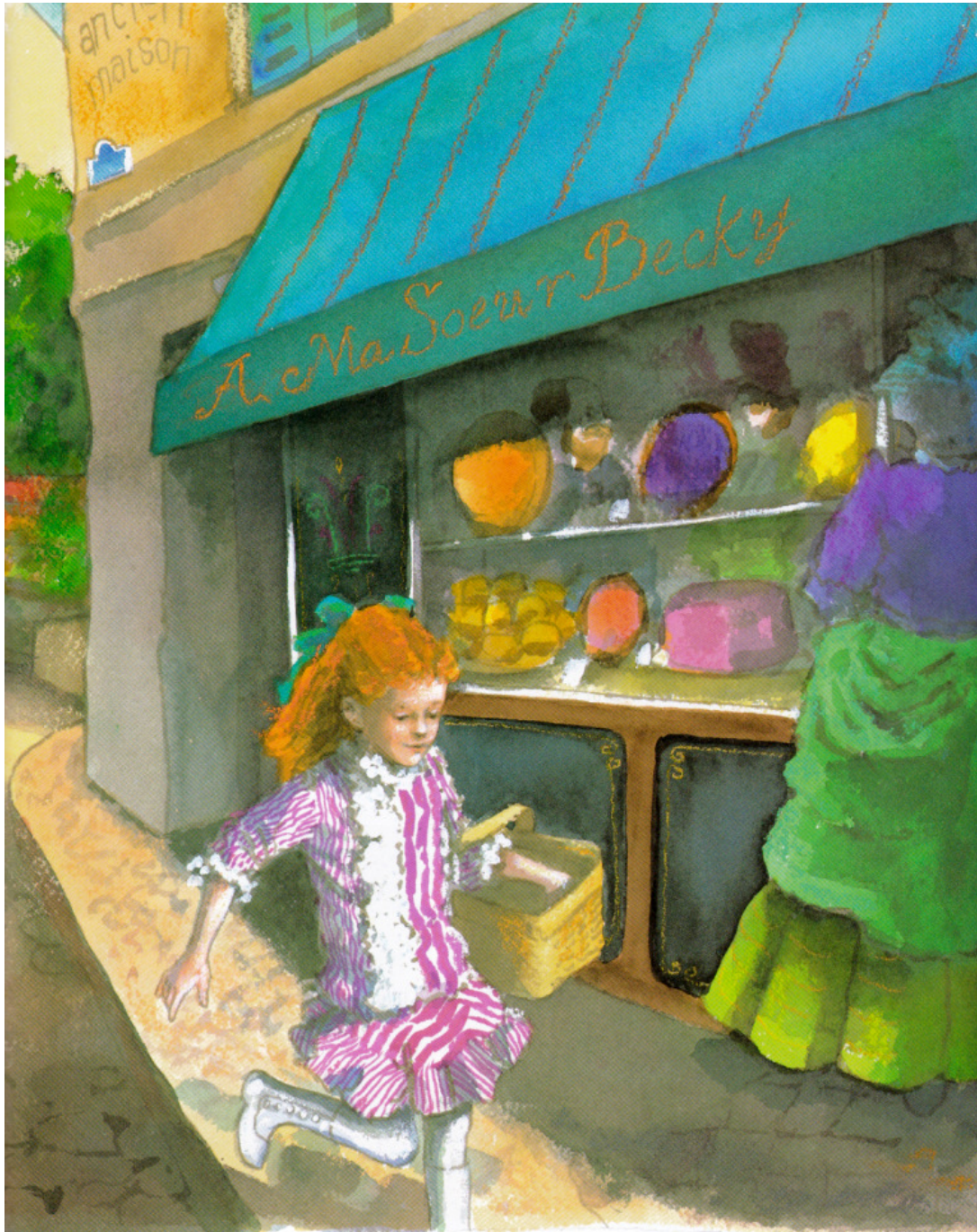
मिरियटची उंच तारेवरची कसरत

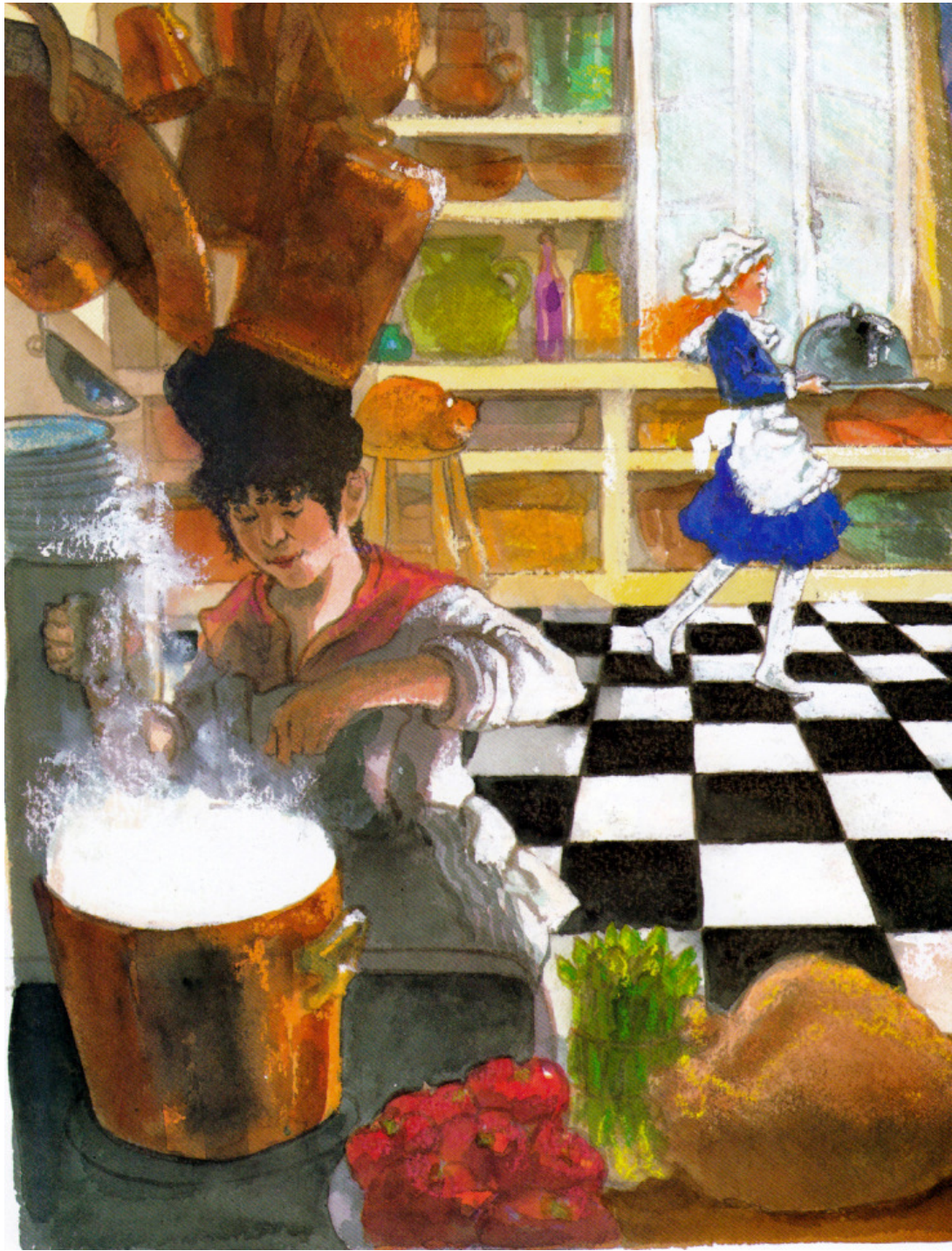

एमिली अ‍ॅनॉल्ड मॅकुली

शंभर वर्षापूर्वीच्या पॅरिस शहरातील नाट्यगृह, संगीतासाठीचे सभागृह वा कलादालनं जगभरातील भटकंती करून पैसे कमावणाऱ्या कलाकार मंडळींना आकर्षित करण्यासाठी सज्ज असतं. त्याचप्रमाणे या कलाकारांना आवडतील अशी राहण्या-जेवण्याची सोय करणाऱ्या खानावळी – बोर्डिंग्ससुद्धा मोठ्या प्रमाणात होत्या. इंग्लिश स्ट्रीटवरील गेटू या बाईचे सर्व सोईनीयुक्त असलेली बोर्डिंगहौस त्याकाळी भरपूर प्रसिद्ध होती. मास्कोपासून न्यूयार्कपर्यंतच्या कित्येक शहरातून येऊन जादूचे प्रयोग, मूकाभिनय, एकपात्री, कसरती, लोककला, गाणे, बजावणे इ.इ. प्रयोग करणाऱ्यांना पॅरिसच्या मुक्कामी गेटूच्या बोर्डिंग हौसमधील चवदार जेवण खात व मऊ मऊ गाद्यावर आराम करण्यात मजा येत होती.

मॅडम गेटू आपल्या ग्राहकांची भरपूर काळजी घेत असे. याकामी तिच्या ८-१० वर्षांच्या मुलीची - मिरियटची - मदत होत होती. कपडे वाळत घालणे, खोलीतील बेडशीट बदलणे, बटाटे सोलणे, भाजीपाला निवडणे, फरश्या पुसणे इ.इ. कितीतरी कामं करण्यात ती निष्णात होती. प्रत्येक गोष्ट लक्षपूर्वक ऐकत होती. जेवणाच्या टेबलपाशी बसून गावभरच्या गप्पा मारणाऱ्या या भटक्या कलाकारांच्या मजेशीर किस्से ऐकताना तिला फार मजा वाटायची. पॅरिसपासून लांब अंतरावरील शहरातील गोष्टी ऐकण्यात तिला भरपूर उत्साह होता.

त्या दिवशी एक पडलेल्या चेहऱ्याचा माणूस तेथे आला. त्याचे नाव बेलिनी होते. उंचावर बांधलेल्या तारेवर कसरतीचे खेळ करण्यात तो पटाईत होता. “आता मात्र त्या धंद्यातून मी निवृत्त झालो आहे”. असे त्यानी मॅडम गेटूला सांगितले.

“मी येथे फक्त आराम करण्यासाठी आलो आहे.” तो म्हणाला.

“आपल्यासाठी एक छान खोली आहे. परंतु ते मागच्या बाजूला आहे. एकदम शांत आहे. खोली पहिल्या मजल्यावर मागील बाजूस असल्यामुळे रस्त्यावरील बाहेरचे काहीही दिसणार नाही. चालेल का?” गेटूचे उत्तर.

“माझ्यासाठी तीच चांगली खोली आहे. मला गोंधळ नको. जेवणसुद्धा मी एकटाच घेईन.”

त्या दिवशी दुपारी, मळलेले बेडशीट बदलण्यासाठी मिरियट बेलिनीच्या खोलीत गेली. बघते तर हा माणूस तारेवरून हवेत तरंगत चालल्यासारखे वाटत होता.

तिला आश्चर्याचा धक्का बसला. जास्तीत जास्त चमत्कारिक खेळ हाच असावा असे तिला वाटले. तिचेही पाय जमीनीवर थांबेनासे झाले.

आपणही उडी मारून बेलिनीच्या मागे मागे तारेवरून चालावे असे तिला वाटू लागले.

मिरियट सर्व धैर्य एकवटून “सर, बेलिनी सर, मला हे शिकायचे आहे.”
असे म्हणाली. एक दीर्घ श्वास सोडत “तुझी ही कल्पना अजिबात चांगली
नाही. एकदा तू सुरुवात केलीस तर तुला जमिनीवर पाय ठेवावेसे वाटणार
नाही.” बेलिनी म्हणाला.
“मला तुम्ही शिकवाच! माझे पाय अगोदरच जमिनीवर थांबण्यास तयार
नाहीत.”

મિરિયટ રોજ બેલિનીલા તારેવર ચાલતાના બઘત હતી. તારેવર એક પાય ઘસરત, ડોલે ડઘડે ઠેવત એકાગ્ર ચિત્તાને બઘત ડુસરા પાય એકા ક્ષણાત પુઢે આણત બેલિની તારેવર ચાલત હોતા. એકા ગાઢ તંદ્રીત અસલ્યાસારખે તો વાટત હોતા.

शेवटी तिला राहवलेच नाही. बेलिनी नजरेआड झाल्यावर ती तारेवर उडी मारून चालण्याचा प्रयत्न करू लागली. तारेवर चढल्यावर तिचे दोन्ही हात पवनचक्कीच्या पंख्याप्रमाणे हेलकावे खात होते. दुसऱ्याच क्षणी जमिनीवर आपटली. बेलिनीला हे कसे जमते व सोपे वाटते, मला का नाही. खरच तिनेसुद्धा भरपूर प्रयत्न केले पाहिजे.

दहा – बारा वेळा धडपडल्यानंतर काही क्षण तिचे पाय तारेवर स्थिरावले. तिचा आनंद गगनात मावेनासा झाला. अजून एके दिवशी खाली न पडता तीन पावलं ती चालली. शेवटी एका आठवड्यानंतर व भरपूर वेळा खाली आपटल्यानंतर दोरीचे संपूर्ण अंतर कापू शकली. हे सगळे बेलिनीला दाखवण्यासाठी ती उतावीळ झाली.

मिरियट रोज बेलिनीला तारेवर चालताना बघत होती. तारेवर एक पाय घसरत, डोळे उघडे ठेवत एकाग्र चित्ताने बघत दुसरा पाय एका क्षणात पुढे आणत बेलिनी तारेवर चालत होता. एका गाढ तंद्रीत असल्यासारखे तो वाटत होता.

तो काही क्षण गप्प बसून राहिला. मग हळू आवाजात “पहिल्या पहिल्यांदा सगळेच असे खाली पडतात. परंतु तू प्रयत्न करत आहेस. मला वाटते तुझ्याकडे नक्कीच कौशल्य असेल.” बोलला

“धन्यवाद! सर.”

ती रोज दोन – तीन तास लवकर उठून सर्व घरकामं संपवायला लागली. अंगणात सूर्य यायच्या आत ती कसरत शिकण्यासाठी तयार रहायची. उरलेल्या संपूर्ण दिवसभरात तिचे धडे चालू झाले.

काही दिवसात ती सर्व शिकून तयार झाली.

बेलिनी हा एक कडक प्रशिक्षक होता. “तुझे डोळे इकडचे तिकडचे दुसरे काही बघणार नाहीत. तू तारेचा व शेवटपर्यंत पोचण्याचाच फक्त विचार कर.”

पुढील काही दिवसात ती खाली न पडता तोल संभाळत तारेवर व्यवस्थितपणे चालू लागली. बेलिनीने तारेवरून चालताना सलाम कसे करावे, कसे पळावे, कसे झोपावे, कोलांटी उडी कशी मारावी असे अनेक प्रकार शिकविले. तिने या गोष्टी आत्मसात केल्या.

“तारेवर चालताना मी पुन्हा एकदा खाली कधीच पडणार नाही” थोड्याशा आढ्यतेने मिरियट म्हणाली.

“एवढा गर्व नको!” असे बेलिनीने थोडेसे ठणकावूनच सांगितले.

आणि घाबरून व त्याच वेळी तोल गेल्यामुळे तारेवरून जमिनीवर तिला उडी मारावी लागली.

एका रात्री लंडनच्या ॲस्टले हिप्पोड्रोमचा एजंट तेथे जेवत होता. बेलिनीला तेथे बघितल्यावर त्याला आश्चर्याचा धक्काच बसला.

“बेलिनी! ग्रेट कसरतपटू!” “कोण..?”

“काय! हाच महान बेलिनी. हा येथे मागच्या खोलीत असतो. हे माहित नव्हते की काय?” “बेलिनी... हजार फूट लांबीच्या तारेवरून १० मिनिटात नायगरा धबधबा पार करणारा...” अजून एक जण म्हणाला.

“अधर्या वाटेवर असताना पेटत्या कोळशावर ऑम्लेट करून खाणारा...
एवढेच नव्हे तर शॅपेनची बाटली उघडून प्रेक्षकांना अभिवादन करणारा...”
माझे काका या हकीकती सांगत असत.

“बेलिनी एकदा पायाला टोपली बांधून तारेवरून आल्प्स पर्वत ओलांडला होता म्हणे... एकदा तर बार्सिलोना येथील बैलांच्या झुंझीच्या आखाड्यात तारेवर उभे राहून त्यानी तोफ डागली होती म्हणे... नेपल्समध्ये तर डोळ्याला पट्टी बांधून जळत्या तारेवरून चालून दाखवला म्हणे... खरोखरच त्याच्या शरीरयष्टीचे कौतुक करायला हवे.” तो एजंट सांगत होता.

हे सर्व ऐकून मिरियट पळतच बेलिनीच्या खोलीत घुसली. “हे सगळं खरं आहे का? तुम्ही हे सगळे करून दाखवले आहे का? तुम्ही मला का सांगितले नाही? मलासुद्धा हे सर्व करायचे आहे. मी तुमच्या बरोबर येणार...” मिरियटचे बडबडणे थांबतच नव्हते.
“मी तुला घेऊन जाऊ शकत नाही. “
“परंतु का? का नाही?” मिरियटचा एकच हेका.

बेलिनी बराच वेळ बोलला नाही. “कारण मला भीती वाटते शेवटी म्हणाला. मिरियटला ऐकून आश्चर्य वाटले. भीती कशाची भीती कारण... “तारेची भीती वाटू लागली की ती कधीच जात नाही.” बेलिनी सांगत होता. “परंतु तुम्ही भीती घालवायला हवी,” मिरियट “शक्य नाही!”, बेलिनीचे निर्वाणीचे शब्द.

मिरियट मागे फिरली. स्वयंपाकघरात पळाली. तिला रडू कोसळले. अश्रू आवरेनात. तारेवरील कसरतीमुळे तिला भरपूर आनंद मिळत होता. परंतु बेलिनीच्या “भीती” या शब्दामुळे तिला हात पाय गळाल्यासारखे वाटू लागले.

तिच्या सगळ्या शिकण्यावर काळ्या ढगांची सावली पडली. ती हिरमुसली झाली.

बेलिनी कित्येक तास खोलीत येरझारा घालत होता. मिरियट खरोखरच फार निराश झाली असेल. उद्या सकाळपर्यंत माझ्यातील भीती नाहिशी न झाल्यास मिरियटला तोंड दाखवणे शक्य होणार नाही. यासाठी काही तरी करायला हवे. परंतु खरोखरच भीती जाईल का? भीती घालवण्यात मी यशस्वी होईन का?

त्यारात्री बेलिनी एजंटची आतुरतेने वाट पहात होता. एजंटला आपल्या मनातली योजना सांगितली. “काळजी करू नका. मी सगळे बघून घेईन.” एजंटने खात्री दिली. *मोठी गर्दी जमल्यास माझा नफाच नफा. पॅरिसला आलो हेच माझे सुदैव.* स्वतःशीच तो म्हणत होता. आतल्या बाजूस पीळदार तार असलेल्या दोरीच्या शोधात बेलिनी बाहेर पडला. त्यानी कुणाकडून तरी हातरहाट (विंच) उसने घेऊन संपूर्ण दिवस तारेला उंच अशा जागेवर घट्ट बांधत होता.

दुसऱ्या दिवशी रस्त्यावर भरपूर गर्दी जमली. आरडाओरडा ऐकू येऊ लागला. “बाहेर काय आहे ते बघून ये.” आई मिरियटला उठवत सांगितली. “तेवढ्याने तरी तू मरगळ झटकू शकशील.” त्या बाहेरच्या चौकात भरपूर गोंधळ चालला होता. गर्दी इतकी जमली होती की तिला पहिल्या पहिल्यांदा काहीही दिसत नव्हते. कसेबसे ती समोर आली. एजंट आकाशाकडे प्रकाश झोत सोडत होता.

“बेलिनी परत आला आहे! त्याचा शो बघा”, तो जोरजोराने किंचाळत सांगत होता. *हे शक्य असेल का?* मिरियट मनातल्या मनात म्हणत होती. तिची छाती धडधडत होती.

बेलिनी पलिकडच्या बाल्कनीतून गच्चीवर आला. व तारेवर चढला.
जमलेल्या गर्दीला त्याने सलाम ठोकले. गर्दी उत्साहित झाली. बेलिनीने
एक पाऊल पुढे ठेवले. नंतर मात्र तो स्तब्ध झाला. निश्चलपणे काहीही
हालचाल न करता उभा राहिला.

लोक 'आ' वासून बघत होते. परंतु काही करी चुकले होते हे मिरियटच्या लक्षात आले. पुतळ्यासारखे उभा असलेल्या बेलिनीला ती पहात होती.

एक क्षणाचाही वेळ न दवडता ती नाहिशी झाली व इमारतीच्या दरवाज्यातून आत शिरली. भराभरा जिना चढून ती पलिकडच्या गच्चीवर पोचली. तारेच्या दुसऱ्या टोकावर उभी राहिली.

तिने हात पुढे केले. बेलिनी किंचित हसला. व हळू हळू तिच्याकडे सरकू लागला. त्याची पावलं तारेवर चालत होती. तिला फार आनंद झाला.
आकाशात चालण्याची मजा फारच वेगळी!
“शाबास! शाबास रे पठ्ठ्या शाबास!!” गर्दीतील टाळ्यांचा कडकडाट.

“ग्रेट बेलिनीची पट्ट शिष्या!” एजंटचा आवाज. बेलिनी आणि मिरियटला जगभर शो करण्याचे स्वप्न तो पाहू लागला. परंतु उस्ताद व त्याचा चेला फक्त पायाखालच्या तारेवर लक्ष केंद्रित करत होते. व त्याच बरोबर तारेच्या शेवटी पोचण्याचा विचार...

